

Nr 60.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående pension åt föreståndaren för Jönköpings läns lantmannaskola i Tenhult K. V. Smedberg; given Stockholms slott den 11 februari 1916.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att föreståndaren för Jönköpings läns lantmannaskola i Tenhult Karl Vilhelm Smedberg må från och med månaden näst efter den, varunder han frånträder sin befattning, under sin återstående livstid åtnjuta från allmänna indragningsstaten en årlig pension av ettusen kronor, under villkor att vad därutöver erfordras för att Smedberg må erhålla en sammanlagd årlig pension av tvåtusen kronor varder beviljat av Jönköpings läns landsting och hushållningssällskap eller ettdera av dem.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Johan Beck-Friis.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11
februari 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet friherre Beck-Friis anförde:

Uti en till Kungl. Maj:t ställd skrift har styrelsen för Jönköpings läns lantmannaskola i Tenhult anfört att, då föreståndaren för nämnda skola Karl Vilhelm Smedberg under år 1916 uppnådde 65 års ålder efter att oavbrutet hava tjänstgjort vid med statsmedel understödda lantbruks- eller lantmannaskolor såsom lärare under 23 år och såsom föreståndare under 19 år eller tillsammans 42 år och hans kroppskrafter, särskilt hörsselförmågan, under de senare åren förminskats, Smedberg syntes på grund av sin långvariga, synnerligen väl vitsordade verksamhet i det allmännas tjänst och då hans ekonomiska ställning så tarvade, böra beredas pension å 3,000 kronor, motsvarande $\frac{3}{4}$ av den avlöning han åtnjutit såsom föreståndare för länets lantbruksskola, att utgå från och med året efter det han avgått från den befattning han innehade

såsom föreståndare för lantmannaskolan. Vid skriften hava fogats dels prästbetyg, utvisande att Smedberg är född den 14 april 1851, dels läkarbetyg, varav inhämtas, att Smedberg på grund av allmän klenhet och nedsatta kroppskrafter samt avtagande hörsel- och synförmåga endast med svårighet kan uppehålla sin krävande befattning såsom föreståndare och lärare vid lantmannaskolan i Tenhult, dels ock meritförteckning jämte därvid fogade bilagor, av vilka handlingar framgår, att Smedberg avlagt år 1872 studentexamen och år 1874 fullständig avgångsexamen från Alnarps lantbruksinstitut, att han varit andre lärare vid Gottlands läns lantmannaskola 1874—77, förste lärare vid södra Älvsborgs läns lantbruksskola 1877—97, föreståndare för Jönköpings läns lantbruksskola 1897—1912 och för samma läns lantmannaskola i Tenhult från den 1 november 1912, vilken befattning han fortfarande innehar, samt att hans verksamhet i alla dessa befattningar blivit synnerligen väl vitsordad.

Med skrivelse den 23 november 1915 har lantbruksstyrelsen överlämnat de inkomna handlingarna och för egen del anfört följande.

Sedan Kungl. Maj:t medgivit genom kungörelser den 28 juni 1907 lärarna vid statsunderstödda folkhögskolor och med dem förenade lantmannaskolor samt den 11 juni 1909 lärarna vid fristående, statsunderstödda lantmannaskolor rätt till delaktighet i dövstumläraernas pensionsanstalt samt i folkskolläraernas änke- och pupillkassa, hade därmed erkänts det berättigade uti, att dessa lärare erhöles pension av statsmedel. För rätt till hel pension stadgades, att föreståndare eller lärare skulle hava uppnått 65 levnadsår samt räkna 30 tjänstår, därav för föreståndare minst 10 tjänstår som sådan.

Vid tillträdet av sin nuvarande befattning hade Smedberg varit 61 år gammal. Förut hade han visserligen under en lång följd av år tjänstgjort vid statsunderstödda lantbruksskolor, men denna tjänstgöring hade icke kunnat räknas honom tillgodo i fråga om rätt till pension från nämnda anstalt. Det vore då förklarligt, att han icke sökt delaktighet i pensionsanstalten utan förlitat sig på, att hans långa väl vitsordade tjänstgöring vid statsunderstödda skolor skulle göra det möjligt för honom att erhålla pension från allmänna indragningsstaten.

År 1909 hade, enligt vad lantbruksstyrelsen vidare erinrat, läraren vid Gottlands läns folkhögskola och lantmannaskola vid Hemse, extra jägmästaren Carl Alfred Eugène Schoug, anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes bereda honom pension från allmänna indragningsstaten med 1,000 kronor, motsvarande den lön han åtnjutit vid skolorna. Framställningen hade tillstyrkts av lantbruksstyrelsen, domänstyrelsen och statskontoret, varvid såsom skäl bland annat anförts de hinder, som mött för honom

att bereda sig pension genom att vinna delaktighet i dövstumlära-
rens pensionsanstalt. Kungl. Maj:t hade då i proposition till 1910 års riksdag föreslagit, att en pension av 1,000 kronor måtte beviljas Schoug. Riksdagen, som ansett, att Schoug gjort sig förtjänt av sådan till det föreslagna beloppet, hade dock varit av den åsikten, att staten icke ensam borde bekosta hela pensionen, utan att densamma lämpligen borde till hälften bestridas av Gottlands läns hushållningssällskap och landsting eller ettdera av dem, och hade på detta villkor beviljat en pension åt Schoug till belopp av 500 kronor.

Det syntes nu lantbruksstyrelsen, som om i fråga om pension till Smedberg förhållandena vore nära överensstämmande med dem, som stått i samband med beviljandet av pension åt Schoug. Både Smedberg och Schoug hade utövat en lång och gagnande verksamhet såsom lärare vid statsunderstödda skolor, och båda hade varit förhindrade att, genom att söka delaktighet i dövstumlära-
rens pensionsanstalt, själva bereda sig pension.

Med hänsyn till sagda förhållande ansåge lantbruksstyrelsen det vara lämpligt, att pensionen till Smedberg i likhet med vad som skedde beträffande Schoug bestämdes så, att endast hälften därav bestredes av statsmedel, under det att andra hälften tillskötes av Jönköpings läns hushållningssällskap och landsting eller ettdera av dem.

Vad pensionsbeloppet anginge så ansåge lantbruksstyrelsen, att detsamma borde i likhet med vad som begärts bestämmas till 3,000 kronor eller 75 procent av den av skolstyrelsen nämnda lönen, såsom vore föreskrivet i fråga om pensioner från dövstumlära-
rens pensionsanstalt. Det syntes visserligen kunna ifrågasättas, att detta belopp borde reduceras med hänsyn därtill att, därest Smedberg vunnit delaktighet i pensionsanstalten, han fått genom årliga avgifter själv bidra till sin pension. Men enär i allmänhet pensionsavgifterna för lärarna vid lantmannaskolorna i sin helhet med befrielse för löntagaren erlades av endera av de anslagsgivande korporationerna och dessa nu finge bestrida halva pensionen, ansåge lantbruksstyrelsen, att någon minskning i pensionsbeloppet ej borde ifrågakomma.

Statskontoret har i utlåtande den 24 januari 1916 anført, att det med hänsyn till den långa tid, varunder Smedberg med goda vitsord verkat vid den lägre landbruksundervisningen, ävensom därtill, att han, såvitt av skolstyrelsens skrivelse framginge, vore för sitt uppehälle beroende av sin arbetsförtjänst, syntes statskontoret föreligga billighets-
skäl för beredande av pension åt Smedberg, då han säkerligen inom kort nödgades lämna sin befattning.

Smedberg hade emellertid icke varit anställd i statstjänst utan vid en undervisningsverksamhet, som anordnats och till ej oväsentlig del även bekostats av vederbörande landsting och hushållningssällskap. Vid sådant förhållande måste det anses närmast åligga dessa korporationer att sörja för Smedbergs uppehälle på ålderdomen. Då emellertid statsbidrag utgått till uppehållande av de undervisningsanstalter, där Smedberg haft och hade sin verksamhet, samt staten medverkat vid ordnandet av pensionering åt lärarpersonalen vid en del av dessa anstalter, ehuru Smedberg av särskilda anledningar icke kunnat bliva delaktig av sådan förmån, ville det synas statskontoret, som om staten icke borde undandraga sig att medverka jämväl vid beredande av pension åt Smedberg.

Enligt vad statskontoret inhämtat uppbure Smedberg såsom föreståndare för lantmannaskolan i Tenhult, förutom ett hyresbidrag å 100 kronor, en kontant avlöning av 3,000 kronor. På grund härav och då $\frac{2}{3}$ därav eller 2,000 kronor syntes statskontoret i detta fall vara ett skäligt pensionsbelopp samt statskontoret i likhet med lantbruksstyrelsen funne statens bidrag icke böra överstiga hälften av pensionsbeloppet, hemställde statskontoret, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att bevilja Smedberg en årlig pension till belopp av 1,000 kronor under villkor att vad därutöver erfordrades för att Smedberg skulle erhålla en årlig pension av 2,000 kronor bleve beviljat av Jönköpings läns landsting och hushållningssällskap eller etdera av dem.

Smedbergs långvariga lärarverksamhet har enligt de vid skolstyrelsens skrift fogade intygen blivit synnerligen väl vitsordad. Enligt vad jag inhämtat har han icke några avsevärda tillgångar och det är då klart, att framtiden för honom ter sig bekymmersam, när han måste lämna sin nuvarande föreståndartjänst, vilken han enligt läkarbetyget endast med svårighet kan uppehålla på grund av allmän klenhet och nedsatta kroppskrafter samt avtagande hörsel och synförmåga. Dessa kroppsliga svagheter inskränka naturligtvis även för honom i hög grad möjligheterna att genom eget arbete av annat slag vinna sin fortsatta bärning. Härtill kommer, att hans hustru är sjuklig och måste använda kryckor.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till dessa omständigheter samt vad ämbetsverken i övrigt anfört anser jag mig böra understödja förslaget, att pension av statsmedel beredes Smedberg under villkor om bidrag därtill från orten, på sätt ämbetsverken förordat. I avseende å pensionens belopp anser jag i likhet med statskontoret, att detsamma bör grundas på den avlöning, Smedberg nu åtnjuter såsom föreståndare för lantmannaskola. Att, såsom skolstyrelsen och lantmannastyrelsen ifrågasatt, grunda pensionen

på Smedbergs avlöning i hans tidigare befattning såsom föreståndare vid lantbruksskola synes mig icke befogat, helst som sådana föreståndare icke hava tillträde till någon statsunderstödd pensionsanstalt. Då Smedberg allenast i något mer än tre år varit föreståndare för lantmannaskola och han alltså, även om hela hans föregående tjänstetid ägnats åt lärarverksamhet vid lantmannaskolor, samt han varit delaktig i förenämnda pensionsinrättning, i allt fall icke varit berättigad till föreståndarpension, ansluter jag mig jämväl till statskontorets förslag att bestämma pensionsbeloppet till $\frac{2}{3}$ av den kontanta avlöningen.

I enlighet härmed hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen medgiva,

att föreståndaren för Jönköpings läns lantmannaskola i Tenhult Karl Vilhelm Smedberg må från och med månaden näst efter den, varunder han frånträder sin befattning, under sin återstående livstid åtnjuta från allmänna indragningsstaten en årlig pension av ettusen kronor, under villkor att vad därutöver erfordras för att Smedberg må erhålla en sammanlagd årlig pension av tvåtusen kronor varder beviljat av Jönköpings läns landsting och hushållningssällskap eller ettdera av dem.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga ... till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Herman Schlytern.
